

¿Què diria avui Joan Ballester?

Joan Triadú

Aviat farà cinc anys —el propvi-
nent 27 de juliol—, que va mor-
rir a Barcelona, a l'edat de
seixanta-set anys, Joan Ballester i
Canals. Havia lluitat tota la vida per
uns Països Catalans lliures, units i
democràtics. En nombrosos escrits
—els seus inoblidables «fulls»— i en
tots els seus actes havia estat conse-
qüent, de la manera més total i sacri-
ficada, amb el seu pensament i amb
la seva fe. Com a promotor d'activi-
tats —començant per la campanya
del *Diccionari Moll*, en els anys difi-
cils, per no dir impossibles, del més
negre franquisme—, com a editor i
com a llibreter, fou un puntal i alho-
ra una punta de llança de la resistèn-
cia cultural i de l'afirmació nacional.

Sense deixar de fer-se present al
País Valencià i a les altres terres cata-
lanes, recorregué totes les comarques
del Principat, amb el propòsit de re-
lligar, enriquir, crear o desenterrar

activitats de signe nacionalista, i du-
rant els darrers deu anys de la seva
vida ho féu com a delegat «plenipo-
tenciari» d'Òmnium Cultural. I gai-
rebé no caldria dir que les seves rela-
cions, si no tan assídues, per raons
de residència i de treball, eren igual-
ment estretes amb l'Obra Cultural
Balear i amb l'Acció Cultural del
País Valencià.

Cal dir-ho, perquè passen els anys
i una nova joventut entra en lliça,
deixant enrere els qui li han preparat
el camí. ¿Quin camí, però? Cal
preguntar-nos què diria, avui, doncs,
el nostre amic a la joventut actual,
avesada ja a heure-se-les amb uns al-
tres adversaris. Ben segur que Joan
Ballester s'havia reunit, més o menys
clandestinament, com calia fer-ho
aleshores, abans del 1975, amb gent
que avui és al poder al País Valencià,
ja sigui a la Generalitat, a les inamo-
vibles diputacions, als ajuntaments o

en organismes de l'estat. Aquests ho-
mes, pel sol fet de ser al poder i
d'exercir-lo com l'han d'exercir, es
veuen obligats, en graus diferents,
certament, a dir que *no* a les aspira-
cions més legítimes i més esperades
de tots aquells joves als quals
s'adreçaria Joan Ballester avui, com
va fer, generació rere generació, amb
els joves anteriors.

Heus ací una situació paradoxal i
inesperada, no gens inèdita, tanma-
teix, en el món polític, i de fet, en la
democràcia, sistema que exercita
l'art de les possibilitats en la política.
Però Joan Ballester, ni durant la de-
mocràcia, no exercí com a polític. El
seu nacionalisme, el seu independen-
tisme, no admetien transaccions, ni
que fossin del color que fossin. Era
concret. I crec que en Ballester avui
diria als joves que cal reivindicar el
dret de veure TV3 al País Valencià. I
ell hi fóra, en persona.

La serp al quadre

Joan Rendé i Masdeu

Entre tota l'obra pictòrica renai-
xentista que conec, hi ha una
peça que em produeix una exci-
tació *naïf* i que fa algun temps que
em provoca associacions simbòliques
molt particulars. És el *Retrat de Si-
monetta Vespucci*, que hi ha al Mu-
sée Condé, a Chantilly, obra del flo-
rentí Piero di Cosimo.

Es tracta d'una mitja figura nua
que ofereix una provocació objectiva
més aviat estàtica, de pretensió poc
delirant. Ara, si he de dir la veritat, a
mi m'atreu molt l'erecció pomiforme
de les mamelletes de la jove Simonet-
ta, que es va deixar retratar amb un
posat entre hieràtic i tolerant, com
qui no vol veure el pintor i deixa fer.
De tota manera, hi ha encara un ele-
ment que contribueix més a la meua
fascinació: el bust de la noia és coro-
nat per una serp negra i prima que li
contorneja l'escot en forma de col-
lar. No sé per què, sempre he sospi-
tat que la serp era verinosa, i això
m'hi afegeix un complement de mis-

teri que em té completament torbat.
Deu ser el perill que una cosa tan be-
lla sigui ornamentada per una joia
tan perillosa, que pot anorrear-la en
un moment.

Vet aquí, doncs, que l'evocació
d'aquest quadre m'ha estat produïda
per la contemplació d'un altre que a
primer cop d'ull sembla que no hi
hauria de tenir res a veure: es tracta
del quadre informatiu que el Minis-
terio de Economia y Hacienda ha fet
públic sobre la destinació dels impos-
tos que l'estat obté de la butxaca dels
seus súbdits. La intenció d'aquest
quadre em sembla preciosa, perquè
vol fer-nos claredat sobre l'aprofita-
ment públic d'una part important de
la nostra suor laboral. És seductor
que et confessin, amb franquesa,
amb què t'inverteixen els calés; ales-
hores, sí que fa gust de pagar-los.

Però així que et poses a contem-
plar el quadre, t'adones que el que et
fan comprar en educació i cultura és
per sota del que t'apliquen a defensa.

Si tens la dosi convenient de bona
voluntat, penses de seguida: és clar,
de primer, cal estar ben defensats, i
aleshores podrem fer la cultura que
ens vingui de gust. Imagineu que
consentíssim que continuament ens
estiguessin fent la guerra; ¿quina
educació i quina cultura ens podríem
proporcionar?

Més avall, a l'indret que corres-
pondria al melic del nu d'aquest
quadre, descobrim un altre detall:
«Gastos de descentralización». ¡Ep!
això ja no queda tan clar. ¿Què hi
volen dir?, que, la «descentraliza-
ción», la consideren com un
«gasto»? I doncs, ¿d'on es treuen els
dinners que hi dediquen? ¿Que els
posen de la seva butxaca? Vejam si
és per això que, malgrat que ens de-
fensen sense estalviar-hi res, resulta
que no podem fer la cultura que ens
ve de gust perquè són ells qui pa-
guen...

Aquesta serp al coll és un perill i
un misteri.